

HANDLÄGGARE/ENHET
Näringspolitiska enheten
Thomas Fredén

DATUM
2008-05-05

DIARIENUMMER
20080163

ERT DATUM
2007-03-04

ER REFERENS
Ju2008/675/L6

Justitiedepartementet
Rosenbad 4
103 33 STOCKHOLM

LOs yttrande över slutbetänkandet från Integritets- skyddskommittén: Skyddet för den personliga integriteten, SOU 2008:3

Sammanfattning

LO har beretts tillfälle att yttra sig över rubricerade betänkande och får härmed lämna följande synpunkter.

LO stöder de av utredningen lagda förslagen beträffande förändringen i Regeringsformen, förstärkning av lagen om fotografering och en utökad roll för Datainspektionen.

LO saknar genusperspektivet i analysen och menar att utredningen behöver kompletteras med detta.

LO saknar också en analys av skyddet för tredje man och hanteringen av överskottsinformation i samband med rättsliga tvångsmedel.

LO ser ett behov att se över Personuppgiftslagen.

Allmänna kommentarer till utredningsförslagen

Inledning

I utredningens kapitel 6 "Behov och överväganden" sammanfattas redovisningen i det tidigare lagda delbetänkandet, SOU 2007:22, nu med mer kommenterande och värderande ordval, vilket föranleder en del kommentarer.

Proportionalitetsprincipen

Under avsnittet 6.2.1 behandlas den viktiga proportionalitetsprincipen och LO delar kommitténs uppfattning om hur denna ska beskrivas: Inskränkningar i integritetsskyddet får göras endast om det motstående intresse som skall tillgodoses är så starkt och integritetsskyddsintresset så förhållandevis

POSTADRESS 105 53 Stockholm
BESÖKSADRESS Barnhusgatan 18
TELEFON 08-796 25 00 TELEFAX 08-24 52 28
E-POST mailbox@lo.se HEMSIDA www.lo.se
ORGANISATIONSNUMMER 802001-9769
BANKGIRO 368-4834 PLUSGIRO 8 50-8

Landsorganisationen i Sverige

svagt att inskränkningen framstår som proportionerlig. Det är därför en brist att utredningen inte berör det problem som uppstår för tredje man och vid hantering av överskottsinformation i samband med de integritetsgenombrott som sker vid användandet av rättsliga tvångsmedel. Detta är något som LO framfört i en rad remissvar rörande utvidgad användning av rättsliga tvångsmedel. Proportionalitetsprincipen bör gälla även för tredje man.

Tillsynsmyndigheternas och statens roll

I samma avsnitt behandlas även teknikutvecklingen och tillsynsmyndigheternas roll. Myndigheterna i synnerhet Datainspektionen måste ges en större och mer aktiv roll i integritetsskyddet. Det är viktigt att arbeta förebyggande på detta område. En offentliggjord hemlighet kan inte göras hemlig igen. På denna punkt delar LO utredningens inställning till fullo.

Statens aktiva roll som övervakare av detta skyddsområde är självklar och under avsnitt 6.2.2 påtalas behovet av en effektiv statsförvaltning som följer upp och analyserar utvecklingen på området och att registerförfattningarna behöver ses över. LO delar även denna uppfattning.

Barnens behov och jämställdhetsaspekter

I avsnittet tas även barnens integritetsskydd upp. LO har samma uppfattning som kommittén att barnens rätt behöver uppmärksammas särskilt i det fortsatta lagstiftningsarbetet. Det är väl under detta avsnitt som även problematiken för i synnerhet unga kvinnor och flickor borde ha funnits. Spridningen av tilltvingat fotografiskt material via internet förskräcker! Den senaste tidens skandaler med övergrepp på flickor och kvinnor visar på behovet av särskilt skydd för denna grupp, men också på de problem som uppstår genom ett allt för strikt integritetsskydd. LO påpekade också i sitt remissvar till delbetänkandet att jämställdhetsfrågorna inte var tillräckligt belysta och vidhåller denna kritik. Snart sagt varje integritetsfråga går det att anlägga ett genusperspektiv på, vilket borde ha gjorts av utredningen. LO är nogna med att jämställdhetsfrågorna behandlas i utredningsarbetet. I vårt yttrande över delbetänkandet påpekade vi behovet av en sammanhållen jämställdhetsanalys. Vi exemplifierade detta med företeelser som: Utdrag ur belastningsregistret, skyddade identiteter, kameraövervakning och anställningsförfaranden. Inte heller i slutbetänkandet finns jämställdhetsfrågorna explicit behandlade, vilket vi ser som en brist.

Regleringen i Regeringsformen

Avsnitt 6.3 inleds med en konstaterande rubrik: Den personliga integriteten saknar ett eget skyddsvärde enligt regeringsformens rättighetskapitel. Detta är naturligtvis en brist som också leder utredningen till förslag om en förstärkning i detta avseende. LO anser också i likhet med utredningen att Europakonventionen i och för sig, integrerats på ett tillfredställande sätt i den svenska Regeringsformen, men att detta inte alls ger något heltäckande skydd. Varken för det allmännas möjlighet att vidta integritetskränkande

åtgärder mot enskilda medborgare eller mot integritetsövergrepp individer emellan. En sådan reglering finner man i den vanliga lagstiftningen, där det hanterats område för område. Resonemanget leder till ett förslag till en förstärkt regeringsform i syfte att bättre skydda individen mot övergrepp från det allmänna. Avsikten är att detta även ska leda det vanliga lagstiftningsarbetet och rättstillämpningen åt samma håll och därmed få en mer vidsträckt tillämpning. LO stöder detta förslag och vill understryka att det är viktigt att utvecklingen noga följs av riksdag och regering för eventuella ytterligare åtgärder i framtiden.

Personuppgiftslagen

En annan fråga som diskuteras i avsnitt 6 är i vilken mån personuppgiftslagen (PUL) utgör ett effektivt skydd mot integritetsövergrepp. Även om PUL innehåller ett nödvändighetsrekvisit, krav på samtycke och en del andra begränsningsregler, så har även den lagstiftningen luckor och brister. PUL åberopas sällan vare sig i arbetsrätten eller i andra rättsprocesser. Möjligen beror detta på att lagen är svår att överblicka och därför ofta förbigås i samband med rättsliga processer. I den mån PUL tillämpas är det i samband med registerhållning och maskinell bearbetning av personuppgifter, men för den enskilde behöver integritetskänslig information varken hållas i register eller bearbetas maskinellt för att göra skada. Det kan räcka med vanligt skvaller. Enligt LOs uppfattning bör PUL ses över i syfte att göra den mer användbar och för att täppa till de luckor som lagen innehåller.

Olovlig fotografering m.m.

Avsnittet 6.4.2 behandlar skydd mot avlyssning, filmning fotografering. Detta är ett område som uppfattas som särskilt känsligt på det personliga planet. Samtidigt finns ett stort behov för samhället att kunna bedriva en effektiv spaning mot grova brottslingar. Å andra sidan är dolda kameror också en säkerhetsfråga på många arbetsplatser och i offentliga miljöer. Här är det enligt LOs uppfattning viktigt att utforma användbara nödvändighets- och avvägningsrekvisit. Dessutom är det viktigt att täppa till möjligheten till sådan upptagning som har de rent kränkande effekterna som huvudsyfte, som paparazzi-fotografering. Utredningen lägger också fram ett förslag om förstärkt lagstiftning på detta område som LO stöder.

Synpunkter på utredningens förslag

Ändring i regeringsformen

Utredningen föreslår att en allmän bestämmelse införs i regeringsformen till skydd för den personliga integriteten. Syftet är flerfaldigt dels lever Sverige bättre upp till de internationella konventioner som vi ratificerat, dels förväntar man sig att bestämmelsen kommer att leda till ytterligare lagstiftning och rättspraxis som följd. LO delar utredningens syn på den intresseavvägning som måste göras mellan å ena sidan samhällets behov av att kunna bedriva polisiär spaning på misstänkta personer och å andra sidan

varje individs behov av ett fredat privatliv. Med det lagda förslaget har framtida lagstiftningsarbete på integritetskänsliga områden fått en tydligare portalbestämmelse som bättre värnar den enskildes rätt. Det ankommer på riksdag och regering att följa det fortsatta lagstiftningsarbetet och rättsutvecklingen så att förslaget får avsedd verkan.

Olovlig fotografering

På ett detaljområde lägger utredningen ett konkret lagförslag genom ett tillägg i Brottsbalkens 4 kap. 6a §, om olovlig fotografering på plats dit allmänheten inte har tillträde. Utredningen föreslår också ganska kännbara påföljder med ett maximistraff på två års fängelse för grova överträdelser. Dessutom finns möjligheter att utkräva både materiellt och ideellt skadestånd.

En sådan bestämmelse skulle utan tvekan stärka ställningen för den enskildes rätt till ett fredat privatliv och ge anställda en möjlighet att råda över icke önskvärd övervakning. Hur det senare konkret bör utformas kan hänskjutas till den pågående utredningen om integritet i arbetslivet.

Ett särskilt problem som utredningen inte närmare utreder är samtycket som bryter igenom den nya bestämmelsen. Gemensamt med PUL finns frågan om kvalitén på samtycket. Den som har en beroendeställning, eller är skrämmd, kan knappast sägas ha lämnat ett frivilligt samtycke.

LO stöder dock det av utredningen lagda lagförslaget.

Tillsyn, övervakning och kontroll

Det tredje området där utredningen lägger ett konkret förslag är tillsynen och kontrollen av hur lagens regler och intentioner följs och utvecklas. Utredningen föreslår en utökad roll i detta avseende för Datainspektionen, som dels skulle ta med integritetsaspekten i sin normala tillsyn men även bedriva en konsultliknande verksamhet dit företag och organisationer kan vända sig för rådgivning i integritetsfrågor. Datainspektionen ska också lämna årliga rapporter till regeringen om hur integritetsfrågorna hanteras och utvecklas.

LO stöder detta förslag och menar att övriga föreslagna förändringar inte kommer att få någon effekt utan att det också utövas tillsyn och kontroll.

LANDSORGANISATIONEN I SVERIGE

Wanja Lundby Wedin

Thomas Fredén